

Перець О.В.,

Національний університет "Острозька академія"

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА АВТОРИТЕТУ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

На результат педагогічної діяльності великий вплив має характер відносин між її учасниками. Успішне розв'язання складних і відповідальних завдань навчання залежить від особи викладача, його етичної позиції, професійної майстерності, ерудиції і культури.

На різних етапах розвитку педагогічної науки значна увага приділялася вивченню особистості майбутнього викладача, а також умов та факторів її ефективного професійного становлення. Професійна й педагогічна компетентність стали предметом активного дослідження науковців лише з 90-х років минулого століття, що пов'язано насамперед з визнанням у провідних країнах світу (США, країнах Західної Європи) значної ефективності компетентнісного підходу у загальній і професійній освіті.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що вчені приділяють значну увагу розробці вимог до загальної підготовки викладача вищого навчального закладу. Ці проблеми знайшли своє розв'язання у працях А. Алексюка, С. Архипової, С. Гончаренка, В. Майбороди, Н. Нікандрова, І. Рейнгарда, О. Сухомлинської та ін. Умови формування особистості викладача, його професійної культури і компетентності досліджувалися В. Гриньовою, С. Золотухіною, І. Зязюном, Н. Кузьміною, В. Сластьоніним, С. Сисоєвою, В. Радумом та ін. Велика увага професійній компетентності та окремим її складовим приділяється у роботах С.В. Будака, В.О. Калініна, Т.М. Колодько, О.О. Костіної, О.Є. Ломакіної, Г.В. Мельниченко, Н.А. Молодиченко, О.С. Рябушко, Т.Б. Серебровської.

Компетентність фахівця об'єктивно набуває все більшої актуальності завдяки ускладненню і постійному розширенню соціального досвіду, сфери освітніх послуг, появі інноваційних типів шкіл,

авторських педагогічних програм, проектів, технологій, виникненню різних форм презентації і переробки інформації, зростаючому рівню запитів соціуму. Відповідно майбутній викладач іноземної мови має володіти педагогічною компетентністю як готовністю на якісному рівні організувати результативний процес формування у майбутніх фахівців знань, вмінь і навичок з іноземної мови, достатніх для взаємодії у іншомовному середовищі; становлення в навчально-виховному процесі знань про культуру європейських народів, європейських демократичних цінностей, спрямованістю до виховання ціннісного ставлення майбутніх фахівців до педагогічної діяльності, розвитку їхніх професійних, особистісних якостей і характеристик. Професійна компетентність є ключовим елементом у формування авторитету викладача іноземної мови.

Досвід переконує, що педагогічний авторитет є важливим компонентом успішної педагогічної діяльності. Авторитетній особі авансується успіх. Такій людині зазвичай приписується компетентність і в інших сферах. Авторитет викладача іноземної мови – це складний феномен, який якісно характеризує систему відносин до педагога. Відношення студентів до авторитетного викладача іноземної мови має позитивне емоційне забарвлення.

Український педагогічний словник визначає поняття авторитету як загально визнане значення людини, його вплив на інших, підтримку його ідеї і діяльності громадською думкою, прояв поваги, довіри до нього, навіть віра в нього: у його розум, волю, моральність, здатність створити благо, віддати всі сили загальній справі [3:14]. Та вищезазначена дефініція стосується лише справжнього авторитету того, який можна заслужити чесною і наполегливою працею. Існує думка, що посада викладача сама по собі забезпечує авторитет серед студентів, але вона є помилковою, справжній авторитет завоювати нелегко. У наш час посадовий авторитет часто замінений авторитетом особовим. У зв'язку з цим розрізняють авторитет ролі, тобто авторитет влади, і владу авторитету. Якщо перший дається посадою викладача іноземної мови, то другий є результатом тривалих взаємостосунків [2:78].

Авторитет викладача іноземної мови поділяється на справжній та хибний. Серед видів хибного авторитету найчастіше зустрічається авторитет придушення, авторитет відстані, авторитет педантизму, авторитет резонування, авторитет уявної доброти [1:261]. Формування справжнього авторитету педагога – тривалий процес, який включає в себе наступні етапи: вибір професії, оволодіння

педагогічною майстерністю, безпосередня практична педагогічна діяльність та формальний рівень становлення авторитету, що відбувається під час викладання.

Завоювання авторитету вимагає певних особистісних якостей, професійних характеристик, навиків та вмінь. Авторитет викладача іноземної мови складається з багатьох компонентів. Для експериментальної перевірки рівня їх значущості для студентів та створення образу ідеального викладача іноземної мови, було проведено соціологічне дослідження серед студентів факультету романо-германських мов Національного університету “Острозька академія”.

Результати соціологічного дослідження засвідчують, що студенти факультету романо-германських мов ставлять високі вимоги до викладача іноземної мови. Більшість респондентів переконані, що від педагога залежить не лише зацікавленість студентів до курсу, але й успішність навчального процесу загалом. Визначаючи шляхи, якими викладач іноземної мови може завоювати авторитет серед студентів, опитувані часто надавали перевагу певним аспектам. Серед них найчастіше зустрічалося об’єктивне ставлення викладача до студентів, вміння доступно пояснити матеріал, зацікавленість у викладанні та вміння зацікавити студентів, високий рівень знань, креативність і різні моральні якості (доброта, щирість, привітність, чесність, оптимізм та ін.).

Ідеальний викладач, на думку опитуваних, має здібності до викладання. Крім того, він вміє цікаво організувати навчальний процес та знає, як зацікавити студентів. Такий викладач іноземної мови об’єктивно оцінює, вміє доступно пояснити матеріал, проявляє свою зацікавленість у викладанні, має високі практичні та теоретичні знання іноземної мови, творчо мислить та володіє низкою моральних якостей, таких як доброта, щирість, привітність, чесність, оптимізм, порядність та ін. Ідеальний викладач розуміє характер людських взаємовідносин, вміє знайти індивідуальний підхід до студентів, орієнтується в складних життєвих ситуаціях та може легко знайти вихід із конфлікту. Він поважає особистий простір студентів та не проявляє надмірну зацікавленість їхнім особистим життям. Ідеальний викладач іноземної мови також є яскравим лідером, який поважає думку студентів та впевнено діє у певних ситуаціях.

Отже, завоювання авторитету викладачем іноземної мови є складним процесом, який вимагає великих зусиль, часу, праці та

терпіння. Завоювання і підтримка справжнього авторитету потребує певних якостей викладача іноземної мови та має свою логічну послідовність. Втім, у навчальному процесі без авторитету педагога обійтися неможливо, адже інформація, що надходить від людини, яка має заслужений авторитет, засвоюється значно швидше і краще. Від авторитету викладача іноземної мови залежить не лише дисципліна під час занять, але й успішність навчального процесу загалом.

Література:

1. Левитов Н. Д. К психологи формирования авторитета учителя / Н. Д. Левитов. – М., 1995. – 322 с.
2. Митина Л.М. Учитель как личность и профессионал. – М.: Дело, 1994. – 216с.
3. Український педагогічний словник [уклад. С. У. Гончаренко]. – К.: Либідь, 1997. – С. 14.